

prosvetni delavec

11. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Hočemo, znamo, zmoremo

Med drugim preberite

- 11. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, str. 2
- ŽAGARJEVE NAGRADE IN PRIZNANJA ZA LETO 1986
- TELEVIZIJA V ŠOLI, str. 5
- ŠE ENKRAT O NAZIVIH V PROSVETNI STROKI, str. 9
- ŠE O POKOJNINAH, str. 11

V Ljubljani je bil 21. in 22. marca t. l. 11. kongres Zveze sindikatov Slovenije — te množične delavske organizacije, ki ima v naši republici več kot 800.000 članov. Na kongresu so kritično ocenili dosedanje delo sindikata pa tudi razmere, v katerih danes živi in dela naš delovni človek. Kongres je začrtal smernice za nadaljnje delo Zveze sindikatov Slovenije. S svojo dejavnostjo in odločno besedo naj bi sindikat predvsem uveljavil spoznanje, da sta socialistično samoupravljanje in ustvarjalno delo temelj našega napredka in najvišji vrednoti življenja. Prizadevanja sindikata naj bi temeljila na zavesti, da so nam kljub težkim časom ti cilji dosegljivi — da zmoremo in znamo premagati težave, če le hočemo.

Na kongresu je imela precejšen odmev tudi jasna in odločna beseda delegatov iz vzgoje, izobraževanja in znanosti. Med najpomembnejšimi stališči in sklepi kongresa je tudi ta, da moramo dati večjo veljavo znanju in ustvarjalnosti, bolj skrbeti za razvoj vzgoje, izobraževanja in znanosti, delavcem teh dejavnosti pa zagotoviti enakopraven družbenogospodarski položaj.

Za novega predsednika Republiškega sveta ZSS je bil izvoljen MIHA RAVNIK, za novega sekretarja Republiškega sveta ZSS pa FRANC HRIBAR.

H konkretnim pobudam in dejanjem

Za nami so štiri leta bolj ali manj uspešnega sindikalnega dela. Na kongresu, ki je po svoji zasnovi nekoliko drugačen od prejšnjih, bomo pred 800.000 člani razgrnili naše obračune, ocenili delo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in njegovih organov ter začrtali nadaljnje usmeritve.

Zaradi manjše proizvodnje, produktivnosti in rasti družbenega proizvoda, zaradi prekinitve dotoka tujih sredstev, akumulacije in zato, ker moramo nameniti okrog 10 odstotkov letnega družbenega proizvoda za odplačilo obveznosti do tujine, so se zaostri vsi materialni odnosi, še posebno razmerje v delitvi tako izrazito zmanjšane družbenega proizvoda in narodnega dohodka.

Samo velikemu trudu pa tudi odreknanju večine delavcev samoupravljalcev v združenem delu, gospodarstvu, znanosti, izobraževanju, zdravstvu, kulturi itd. pa kmetijskih proizvajalcev in delavcev v zasebnem sektorju gospodarstva se moramo zahvaliti, da smo v naši socialistični republici tudi v takih razmerah ohranili gospodarsko rast, doseženo stopnjo zaposlenosti in socialne varnosti, povečali konvertibilni izvoz ter dosegli začetne uspehe pri sanaciji organizacij združenega dela, ki so imele stalne izgube.

Ostalo pa je veliko neskladnosti. Te se kažejo v še ne odpravljenih razlikah v družbenogospodarskem položaju med delavci v gospodarstvu in delavci v družbenih dejavnostih; med delavci v organizacijah združenega dela, ki poslujejo po tržnih zakonitostih, in delavci v rudarstvu, elektrogospodarstvu, prometu in drugih organizacijah tako imenovanega posebnega družbenega pomena, ki s prodajo svojih izdelkov in storitev ne dosega niti enostavne reprodukcije, ostale so neskladnosti med položajem aktivnih in upokojenih delavcev.

Prav tako tudi ni rešena temeljna neskladnost med vse glasnije izraženo potrebo po razvoju proizvodnih sil in med možnostmi, da tej potrebi zadostimo — ne le tako, da bi obnavljali staro, v svetovnem razvoju že preseženo gospodarsko sestavo, na drugi strani pa bi ostalo neskladje med razpoložljivim dohodkom in nenehno naraščajočimi potrebami.

Ob upoštevanju objektivne nujnosti, da mora biti zagotovljena vsaj minimalna razširjena reprodukcija, se je nastali položaj nujno zrcalil predvsem in najprej v realnih osebnih dohodkih zaposlenih. Od leta 1982 do 1985 se je njihova realna raven znižala za 6 do 9 odstotkov.

Ob spoznanju, da po tej poti ni več mogoče, je bil lani storjen

močan premik v nasprotno smer. Realni osebni dohodki so se spet zvišali — povprečno kar za 10 odstotkov. Žal je nastal ta premik z inflacijo, z visoko rastjo cen, ne pa z večjo produktivnostjo dela in boljšim poslovanjem. Kljub temu so bili osebni dohodki še zmeraj za 20,6 odstotka pod realno ravnijo, doseženo v letu 1979 — tedaj je bila v vsem povojnem obdobju najvišja in kar za 11 odstotkov višja od rasti ustvarjenega dohodka. Za oceno, kaj pomenijo za okrog 30 odstotkov višji osebni dohodki v Sloveniji v letu 1985 v primerjavi s povprečjem v Jugoslaviji, je najprimernejši kazalnik družbeni proizvod na zaposlenega — ta je v Sloveniji višji za približno enak odstotek, dohodek je višji za 39 odstotkov, akumulacija pa za 34 odstotkov. Zato je pomembno, da obravnavamo te podatke povezano, ne pa ločeno, kadar nam to bolj ustreza.

Izboljšanje realnih osebnih dohodkov ni bistveno pripomoglo k zmanjšanju negotovosti. Razlike med spodnjimi in zgornjimi osebni dohodki na lestvici ter razlike med organizacijami združenega dela po dejavnostih in znotraj njih so negotovost še povečale. Okrepila se je uravnilovka, vez med osebnim dohodkom in rezultatom dela se je še bolj izgubila.

V takih zaostrenih gmotnih in družbenih razmerah so postali delovni ljudje veliko bolj kritični do razmer v širši družbi in v svojih kolektivih, kot pa so bili tedaj, ko je na videz teklo vse kot »po loju«. To se je pokazalo tudi v večjem številu vlog, pritožb in pritožb članov pa tudi v nezadovoljstvu ob krajših prekinitev dela, povezanih z zahtevo, da je treba položaj pojasniti. Večina nezadovoljstva nastaja zaradi upravičenega odziva na tehnokratsko neobčutljivost in ravnanje, so pa seveda tudi izjeme. Vsak tak primer je treba obravnavati posebej.

Po drugi strani so bile večkrat kot nekdaj postavljene tudi zahteve po izboljšanju gospodarjenja, organizacije dela, kadrovske politike, po pravičnejšem nagrajevanju, boljših medsebojnih odnosih, po odgovornosti vodilnih delavcev, po zmanjšanju jalovega — neproduktivnega dela, administriranja in drugih oblik nesmotnega zapravljanja družbenega denarja, po odpravljanju vzrokov, zaradi katerih nastajajo socialne razlike, ki ne izvirajo iz dela.

V Zvezi sindikatov Slovenije se vedno bolj uveljavljata zavest in spoznanje:

Z zdajšnjo produktivnostjo združenega dela ne zmoremo

Nadaljevanje na 2. str.

POUDARKI IZ RAZPRAVE

Hitrejšega razvoja naše družbe ne moremo pričakovati, če ne bomo bolj skrbeli za načrten pretok znanja in novih dosežkov, se oprli na znanost in tehniko, na svoje znanje in ustvarjalnost. Samo tako bomo postali inovativna družba in le tako bomo premagali razvojne ovire — nizko delovno storilnost in tehnološko zamudništvo.

Samo učinkovitejšo gospodarjenje in boljše samoupravljanje vodita k napredku. Opiranje na naše znanje in ustvarjalnost daje prednost razvojnemu programom, ki vsebujejo kar največ znanja in temeljijo na izrabi naših surovinskih in energetskih virov, obenem pa so sprejemljivi tudi z ekološkega vidika.

Hitreje moramo premagovati težave, ki jih imajo družbene dejavnosti, posebno vzgoja in izobraževanje, zaradi premajhnega deleža družbenega proizvoda, nagle rasti gmotnih stroškov in neustreznega nagrajevanja delavcev te dejavnosti. Zaostriti je treba odgovornost samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje in drugih pristojnih organov ter zagotoviti delavcem v vzgoji in izobraževanju enakopraven družbenogospodarski položaj.

Znanstveno-tehnične in tehnološke revolucije ne moremo uresničiti, ne da bi dvignili raven znanja in izboljšali izobrazbeno sestavo zaposlenih. V vsaki organizaciji združenega dela in v celotni družbi moramo bolj skrbeti za izobraževanje in razvoj strokovnih delavcev, oblikam nenehnega izobraževanja zaposlenih pa dati enako veljavo kot rednemu izobraževanju. Sestavni del stalnega izobraževanja delavcev mora biti tudi družbenopolitično usposabljanje.

Sindikati mora postati organizacija dejanj, s katerimi bomo spreminjali razmere in spodbujali hitrejši napredek. S svojo dejavnostjo in z odločnimi zahtevami, naslovljenimi na pristojne samoupravne in družbene organe naj osnovne organizacije in organi sindikata uspešneje premagujejo ovire na poti k razvitim samoupravnim odnosom.

Za učinkovitejšo delo sindikata moramo v vsaki osnovni organizaciji krepiti tovariške in demokratične medsebojne odnose, povezati članstvo z vodstvom osnovne organizacije in reševati težave po samoupravnih delegatskih in političnih poteh.

ZA BOLJ KAKOVOSTNO IZOBRAŽEVANJE

Kongres opozarja, da zahtevnih razvojnih ciljev ne bomo dosegli brez višje ravni znanja. Zato je ena izmed bistvenih nalog zveze sindikatov, da spodbuja bolj kakovostno izobraževanje mladine in odraslih. Nenehno je treba preverjati vzgojno-izobraževalne programe in njihovo dopolnjevanje v skladu z razvojem znanosti in tehnike, ter jih zasnovati tako, da bodo vzgajali ustvarjalno mišljenje že od osnovne šole. Organizirano vzgojno-izobraževalno delo moramo dopolnjevati z najrazličnejšimi oblikami interesnih dejavnosti; to bodo mlademu človeku omogočile sproščanje ustvarjalne domišljije in spoznavanje različnih področij človekovega delovanja. V zvezi sindikatov bomo podpirali razvoj različnih kakovostnih oblik raziskovalnega dela mladih s povezovanjem gospodarstva in šol.

Kongres se zavzema, da bi se čimveč mladih vpisalo v zahtevnejše programe, zlasti naravoslovno-tehničnih usmeritev. K temu naj pripomorejo primerna študentska politika in druge oblike usmerjanja mladine. Izdelati je treba programe specializacij, potreben je interdisciplinarni študij, povečati je treba vpis v podiplomski študij ter usmerjati in spodbujati mlade in že zaposlene, da se bodo vpisali v take programe.

Ob izobraževanju zaposlenih za pridobitev izobrazbe moramo razviti sistem stalnega spopolnjevanja znanja vseh zaposlenih in spodbujati samoizobraževanje delavcev, da bi bili sposobni obvladati nove tehnologije in se vključevati v nove programe. Zato bomo poleg izobraževanja ob delu spodbujali tudi izobraževanje iz dela.

Manjkajočo izobrazbo si mora pridobiti tudi čimveč delavcev, ki opravljajo delo, za katero nimajo ustrezne izobrazbe, ali pa bodo morali mesto prepustiti usposobljenim.

V organizacijah združenega dela morajo zaradi tehnoloških presežkov pravočasno pripraviti programe prekvalifikacij delavcev.

Da bo mogoče te naloge izpolniti, bodo organizacije in organi zveze sindikatov zahtevali, da se usposobijo delavci za organizacijo in izvedbo izobraževanja odraslih, ustreznih programov, za kadrovsko-izobraževalne službe v organizacijah združenega dela in njihovih izobraževalnih središčih. Zahtevali bodo tudi združevanje sredstev za tovrstno izobraževanje in druge normativne, organizacijske in kadrovske ukrepe, ki bodo zagotovili večjo povezanost in vključitev izobraževanja in s tem večjo skrb za tako izobraževanje in njegov razvoj.

Iz kongresne resolucije

ŽAGARJEVE NAGRADE IN PRIZNANJA ZA LETO 1986

Po poti velikega učitelja

Vsako leto, približno ob enakem času priredi Izobraževalna skupnost Slovenije slovesnost in na njej podeli Žagarjeve nagrade in priznanja.

Letošnja slovesnost ob tem tradicionalnem prazniku slovenskega šolstva je bila v petek, 28. marca v Okrogli dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani. Ob tej priložnosti so podelili nagrade Lei Brodnjak, Milanu Kabaju, Veni Kušljan, Stanku Lodrantu, Marici Nakrst, Jožetu Valentincu in Ivanu Zeletu, priznanja pa so prejeli: Center za glasbeno vzgojo Koper, Osnovna šola Bratov Ribarjev Brežice in Srednja šola tehniških strok Franc Leskošek Luka iz Ljubljane.

IZ GOVORA PREDSEDNIKA IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE SRS DUŠANA ŠINIGOJA

Skupščinska razprava o inovativnosti, za katero smo se v Izvršnem svetu dalj časa pripravljali in povezovali več strokovnjakov iz teh področij, povezana z analizo potreb in možnosti izobraževanja, je pripeljala do nedvoumnega sklepa, da glavni »infrastrukturni izziv« do konca tisočletja v naši republici ne bodo niti ceste niti železarne, ampak dober, vse bolj in učinkovitejši sistem vzgoje in izobraževanja, od vrca do doktorata, od mladih nog do pozne starosti, od splošnih širokih osnov do specialnih usposobljenosti.

Morda se pod pritiskom trenutnih težav dozdeva, da je edino nereseno vprašanje v tej zvezi pomanjkanje denarja. Vendar izkušnje dežel z razvitejšimi izobraževalnimi sistemi opozarjajo, da je mnogo hujši problem pomanjkanje dobrih konceptov in strah pred spremembami. Povsem brez pedagoških delavcev ni nobene reforme. Tega smo se zavedali, ko smo se odločili za kakovostni dvig njihove izobrazbe na fakultetno raven. To bomo morali upoštevati pri zagotavljanju sredstev za njihovo stalno strokovno izpopolnjevanje. In predvsem moramo dojeti, da je ureditev njihovega družbenoekonomskega položaja, z izenačitvijo osebnih dohodkov z delavci v gospodarstvu vred, prva in neodložljiva naložba v našo skupno boljšo prihodnost.

Pri tem pa moram poudariti, da tako spoznanje ali če hočete taka streljiva ni stvar enega ali dveh funkcionarjev, niti samega Izvršnega sveta ali politične organizacije ali kakšnega drugega organa, ampak vsakega in celote družbe. Postati mora družbena prisila, nujna zavest. Podučiti je treba slehernega Slovenca, ki še misli, da se da tovarnjak voziti enako kot volovsko vprego, da si je za to treba urezati le daljšo sibo. In takih ni malo.

Obuditi je treba Žagarjevo izkušnjo izpred šestdesetih let, ki jo je Žagar takole opisal: »Življenje pri nas je težko, ljudje si s težkim delom z izredno pridnostjo prislužijo toliko, da skromno shajajo... Zaoznanost kmetičkega gospodarstva bi se izboljšalo z višjo izobrazbo, ki naj bi jo nudili kmetijski strokovnjaki ob podrobni upoštevanju krajevnih razmer... Za šolo sem pridobil fante in moše največ z dolgoletnim osebnim stikom in razgovori, pri čemer sem jim orisal potrebo po nadaljnji izobrazbi...«

Stanko Žagar je bil aktivist razvoja, vzor, ki dviga učiteljevo delo v posebno poslanstvo. Vsak pedagoški delavec, ki stopi po Žagarjevi poti, je nadvse dragocen in mu dolgujemo moralno priznanje.

Slovesnost je polepšal izbran kulturni spored, v katerem so nastopili študenti akademije za glasbo in plesna skupina šolskega centra Vojvodina Tolmin. Slavnostni govornik je bil predsednik izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije Dušan Šinigoj. Njegove besede in besede predsednika Odbora za podelitev Žagarjevih nagrad in priznanj Ivana Godca so znova potrdile pomen in vrednost kakovostnega učiteljevega dela in dosežkov tiste prizadevnosti, ki se dvigne visoko nad povprečje. Pedagoških delavcev s takimi lastnostmi in ravnanjem pa ni malo na Slovenskem: ljudi z izredno delovno in človeško močjo — takih, ki so dajali več, kot so od njih zahtevali.

MILAN KABAJ, profesor telesne vzgoje, višji predavatelj za teorijo in metodiko šolske telesne vzgoje ter za teorijo in metodiko plavanja na Pedagoški akademiji v Mariboru, je prejel Žagarjevo nagrado za svoje uspešno delo pri razvoju teorije in prakse telesne vzgoje na področju osnovnošolskega izobraževanja.

Vsa njegova življenjska pot je povezana z razvojem telesne kulture v Sloveniji. Je ugleden strokovnjak za problematiko osnovnošolske telesne vzgoje, odlični metodik in organizator. Pomembno je njegovo delo na kadroških šolah od učiteljskih, srednje šole za telesno vzgojo do Pedagoške akademije v Mariboru, saj je znal motivirati in usmerjati mlade v kakovosten razvoj telesne kulture tako v šolah kot tudi v društvi in v krajevnih skupnostih. Ob vsem tem delu je opravljal tudi številne odgovorne samoupravne in politične dolžnosti.

VENA KUŠLIAN, profesorica slovenskega jezika na Srednji pedagoški šoli v Ljubljani, je prejela Žagarjevo nagrado za predano pedagoško delo in inventivnost na področju pouka slovenskega jezika.

V več kot tridesetletnem učiteljevanju je uspešno prenašala svoje bogato znanje, značajsko trdnost, odločnost in humanistično usmerjenost na rodove mladih. Mladi je ne cenijo samo po velikem znanju slovenščine, temveč tudi zaradi njene izredne vzgojne moči, pedagoške doslednosti, kot svetovalko in prijateljico.

STANKO LODRANT, profesor kemije na ravenski gimnaziji, je prejel Žagarjevo nagrado za izredne uspehe pri napredku vzgoje in izobraževanja ter strokovno in raziskovalno dejavnost na področju poučevanja kemije.

Komaj triindvajsetleten se je zaposlil na ravenski gimnaziji in ji ostal zvest vse do danes. Več kot dvajset let je nosil sam vse breme

IVAN ŽELE, predmetni učitelj in dolgoletni ravnatelj ter družbeni in politični delavec, je prejel Žagarjevo nagrado za izreden prispevek v razvoju šolstva v Beli krajini. Je eden tistih prosvetnih delavcev, ki so svojo napredno idejno podobo začeli oblikovati med narodnoosvobodilnim bojem in se po osvoboditvi posvetili učenju in delu. Delal je v Adlešičih, Črnomlju, Tribučah in zdaj dela že veliko let v Metliki.

Svoja prizadevanja je najprej usmerjal v obnovo šolstva v Beli krajini in pri tem posebno skrbel za ustrezne kadre na šolah, za njihovo dodatno usposabljanje, in jih usmerjal pri delu. Zavze-

mal se je za posodabljanje pouka in pri tem posebej spodbujal uvajanje aktivnih učno-vzgojnih oblik in metod vzgojno-izobraževalnega dela, demokratizacijo odnosov med učenci in učitelji ter uvajanje sodobne učne tehnologije. Posebno pozornost je namenjal razvijanju in ohranjanju izročil NOB med mladimi. Izredne uspehe je dosegal na področju poklicnega usmerjanja.

S svojim delovanjem je pripomogel k vsestranski vpetosti dela in življenja osnovne šole v družbeno okolje. Pomembne so njegove zasluge pri oblikovanju občinske in potujoče knjižnice ter za ustanovitev delavske univerze v Metliki.

CENTER ZA GLASBENO VZGOJO KOPER

je prejel Žagarjevo priznanje 1986 za izjemne uspehe pri razvijanju glasbene dejavnosti, njene svežine in predorne učinkovitosti ter široke odprtosti v slovenski kulturni prostor. Od leta 1967 združuje Center za glasbeno vzgojo Koper v letu 1948 ustanovljeno Glasbeno šolo Koper ter glasbeni šoli v Izoli in Piranu, ki bosta letos praznovali tridesetletnico delovanja.

Iz skromnih začetkov je center prerasel v eno najboljših glasbenih šol na Slovenskem. Blizu 8000 učencev sodeluje z 20 različnimi glasbili na številnih prireditvah, v komornih skupinah, harmonikarskem, godalnem in pihalnem orkestru, v pihalnih orkestrih treh obalnih občin.

Stevilni učenci uspešno nadaljujejo glasbeno šolanje. Glasbene šole priredijo vsako leto do petnajst samostojnih glasbenih večerov najboljših učencev in so že več let aktivne oblikovalke glasbenega in kulturnega življenja obalnih mest.

Godalni orkester tesno sodeluje z zamejstvom, na koncertu VI. kulturnega srečanja treh dežel Alpe-Jadran pa je v letu 1980 zastopal Slovenijo.

Trideset prvih in drugih nagrad na republiških ter 12 prvih in 4 druge na zveznih tekmovanjih v preteklem srednjeročnem obdobju potrjujejo izjemno kakovost vzgojno-izobraževalnega dela delavcev centra. Zato so posamezniki in šole prejeli širša družbena priznanja.

OSNOVNA ŠOLA BRATOV RIBARJEV BREŽICE

je prejela Žagarjevo priznanje za visoke vzgojno-izobraževalne

dosežke, kakovostno organizirane interesne dejavnosti, za sodelovanje s krajevno skupnostjo ter utrjevanje bratstva in enot-

Lea Brodnjak, Milan Kabaj, Vena Kušljan, Stanko Lodrant, Marica Nakrst, Jože Valentinčič, Ivan Žele

IZ UVODNE BESEDE IVANA GODCA, PREDSEDNIKA ODBORA ZA PODELITEV ŽAGARJEVIH NAGRAD

Zbrali smo se, da izrečemo priznanje pedagoškim delavcem, ki so se dvignili visoko nad povprečje, gre do odlično po Žagarjevi poti in uspešno orjejo brazde prihodnosti.

Današnji čas pedagoškim delavcem ni naklonjen, vendar večina kljub temu dela prizadevno, ker se zaveda plemenitosti svojega poslanstva. Vedo, da so jim zaupani številni mladi ljudje, zato je njihova odgovornost še toliko večja.

Pedagoško delo ni vedno ustrezno poplačano. Ne bilo bi

MARICA NAKRST je prejela Žagarjevo nagrado za predano pedagoško delo z učenci, inovativnost v uvajanju kulturnih programov v osnovni šoli in zunaj nje in za oranje ledine na področju filmske vzgoje v osnovni šoli.

Poučevala je na osnovni šoli Milojke Štrukelj, od leta 1962 pa na solkanski osnovni šoli v Novi Gorici. Ob marljivem delu v šoli in zunaj nje je končala študij na Višji pedagoški šoli, smer slovenščina in srbohrvaščina, in na Dopisni šoli za filmsko in televizijsko vzgojo. S svojim marljivim

delom in iskanjem novih oblik dela z učenci je hitro prerasla okvir svoje šole in poklica in je že več let vsestransko dejavna na strokovnem, pedagoškem in kulturnem področju. Po zelo uspešnih seminarjih o filmski vzgoji jo poznamo učitelji po vsej Sloveniji.

Sodelovala je pri pripravi učnega načrta filmske vzgoje za osnovne šole in usmerjeno izobraževanje in pri uvajanju novosti ob prenovi učnih načrtov na področju kulturnih dejavnosti. Obsežno je njeno publicistično delo v strokovnih revijah in dnevnem časopisju.

Posavja ter učence in študente kadroških pedagoških šol. Več deset skupin interesnih dejavnosti vključuje v tovrstni vzgojno-izobraževalni proces vse učence šole, na drugi strani pa se te dejavnosti tesno povezujejo z dejavnosti v krajevni skupnosti in občini.

Z aktivnim delovanjem v skupnosti šol, ki nosijo ime bratov Ribarjev, krepi šola bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti.

SREDNJA ŠOLA TEHNIŠKIH STROK FRANC LESKOŠEK-LUKA LJUBLJANA

je prejela Žagarjevo priznanje za poglobljeno pedagoško delo z učenci, skrb za njihov razvoj, za delovno vzgojo, za vzgojo mladine v skladu z družbenimi smotri. Poleg tega pa je šola nosilka bogatega družbenopolitičnega in kulturnega poslanstva v ožjem in širšem okolju. V svojem osemindesetletnem razvoju, od nekdaj industrijsko-kovinarske šole pa do današnje srednje šole tehniških strok je bila šola ves čas tesno povezana s svojim ustanoviteljem Titovimi zavodi Litostroj. Danes je skupaj s šolskimi delavnicami, z domom učencev in izobraževalnim centrom ena izmed njihovih tozdov.

Za Litostroj pomeni šola ves čas temeljni vir kadrov, ki so pomembno pripomogli k razvoju njegove zahtevne proizvodnje. Šola pa je bila odprta vedno tudi za izobraževanje mladine in odraslih za širše potrebe.

Raznovrstna vzgojno-izobraževalna dejavnost je zahtevala od delavcev šole ves čas iskanje najustreznejših oblik in vsebinskih rešitev. Šola ni le sledila razvoju sodobnih učnih metod in učne tehnologije, ampak je k temu razvoju prispevala tudi svoj delež. Svoje izkušnje so njeni učitelji prenašali tudi učiteljem drugih šol v Sloveniji. Učitelji te šole so avtorji številnih skript, vaj in nekaterih učbenikov.

LEA BRODNJAK, vzgojiteljica in ravnateljica Vzgojno-varstvene organizacije Studenci, je dobila Žagarjevo nagrado za svoje delo v predšolski vzgoji. Njeno delo je povezano z rasti družbene bi za predšolskega otroka zaanjši 25 let. Že kot vzgojiteljica se je v prvih letih zavzemala za kakovosten razvoj predšolske vzgoje, se nehalno izobraževala, uvajala nove metode in prisluhnila potrebam otrok, staršev in časa. Kot ravnateljica si je pridobila strokovno avtoriteto s svojo

JOŽE VALENTINČIČ, profesor pedagogike in psihologije in magister pedagoških znanosti, je prejel Žagarjevo nagrado za obsežno in bogato andragoško in publicistično delo.

Visokošolski študij je končal ob delu, in to je dalo vsebino pretežnemu delu njegovega poznejšega delovanja. Izobraževanje odraslih, delo s starši, delo z mladino zunaj institucionaliziranih vzgojno-izobraževalnih oblik in delo na področju družbenopolitičnega in obrambnega usposabl-

ljanja občanov je postalo predmet njegovega delovanja, raziskovanja, svetovanja in usmerjanja. Bogate izkušnje na tem pionirskem področju dela v Sloveniji je z vsjo pripravljenostjo prenašal na druge in prav iz teh izkušenj in potreb je napisal prvo slovensko andragoško didaktiko in prvo slovensko andragogiko.

V zadnjih šestih letih je kot direktor in glavni urednik Prosvetnega delavca izboljšal kakovost tega glasila in ga še posebej namenil reformi izobraževanja.

Televizija v šoli 1986

POMLADANSKI PROGRAM
MAREC, APRIL

VSEBINA

- Spored
- Poklicno usmerjanje
- Biologija, somatologija, zdravstvena vzgoja
- Človekovo telo
- Umetnost
- Novosti za šole

SPORED — POMLAD 1986

TOREK

ob 9. in

16. uri

16. uri	CIKLUS	NASLOV ODDAJE	TRAJANJE
11. 2.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v kemiji Kaj človeka drži pokonci Analiza svetlobe	30'34" 25'18" 28'55"
18. 2.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v kmetijstvu — poljedelstvu in živinoreji Moč, ki lahko gore premika Slikarska resnica	28'40" 26'05" 29'09"
25. 2.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v kmetijstvu — sadjarstvu in vinogradništvu Možgani — računalnik, ki ga človek ni sposoben narediti Barve in človekova usoda	28'14" 27'05" 29'30"
4. 3.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v kmetijstvu — vrtnarstvo Voh in okus Ženska v zrcalu likovne umetnosti	24'00" 27'25" 29'13"
11. 3.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v gostinstvu in turizmu Koža Zlomljene oblike	29'55" 26'40" 29'10"
18. 3.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Pred izbiro poklica — računalništvo Bolečina Nepredmetni svet	29'20" 24'40" 29'10"
25. 3.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v PTT Hormoni Antiumetnost	30'35" 27'20" 29'00"
1. 4.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Pred izbiro poklica miličnik Človek E Umetnost v revoluciji	30'40" 27'20" 29'30"
8. 4.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v kamnoseštvo Notranje očiščevanje Akcija in konstrukcija	29'40" 24'50" 29'00"
15. 4.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v kovinarstvu in strojništvu Notranja ura Obnova predmeta	30'05" 27'05" 27'35"
22. 4.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO SLIKARSTVO	Poklici v metalurgiji Kako se sporazumevamo Ideja in fotostvarnost	31'40" 27'13" 29'00"
29. 4.	POKLICNO USMERJANJE ČLOVEKOVO TELO UMETNOST	Poklici v ladjedelništvu Biološki način življenja Ko glasba spremlja	26'20" 25'00" 26'05"

ČLOVEKOVO TELO HORMONI

9. oddaja: OS 7. razred

Ul: 1., 2., 3., 4. razred (glej učni načrt)

NAMEN, POVZETEK IN NAVODILA pripravili:

DANICA KMECL IN CVETA ŽUMER

NAMEN

- Učenci:
- razkrivajo vlogo hormonov za uravnavanje življenjskih procesov v organizmu;
 - spoznajo na nekaterih primerih zapletenost hormonske regulacije;
 - ugotovijo povezanost delovanja hormonskih žlez z živčevjem.

VSEBINA

Hormoni delujejo skupno in uravnavajo telesne funkcije. Specifično telesno funkcijo lahko uravnava več hormonov.

Torek: 25. 3. 1986

Film prikazuje delovanje hormonalnega dela trebušne slinavke, ščitnice, nadledvične žleze in hipofize. Hormonska regulacija je zapletena, omogoča pa hkrati številne položaje aktivnega ravnotežja. Tak primer je tudi medsebojno delovanje več raznih hormonov pri uravnavanju količine glukoze v krvi. Drugi primer je ščitnica. Njeni hormoni vplivajo na hitrost osnovnih celičnih procesov. Te hormone same pa spet urejajo hormoni iz hipofize v povratno regulacijskem sistemu.

VPRAŠANJA ZA RAZPRAVLJANJE

- Zakaj je sladkornemu bolniku potreben inzulin?
- Ali lahko primerjaš peč na trdo gorivo s celico?
- Kaj je bazedov?
- Kateri del možgan povezuje živčne impulze s hormonskim sistemom?

NAVODILA

Film priporočamo učencem osnovnih in srednjih šol za ponovitev poglavja o hormonih.

ČLOVEKOVO TELO ČLOVEK — E

Torek: 1. 4. 1986

10. oddaja: UI 2., 3., 4., razred (glej učni načrt)
NAMEN, POVZETEK IN NAVODILA pripravili:
DANICA KMECL IN CVETA ŽUMER

NAMEN

Učenci:

- ugotovijo, da je okolje lahko bolj ali manj naelektreno;
- spoznajo, da je tudi človek lahko močno naelektren;
- ugotovijo, da so bioelektrični impulzi temelj za življenje;
- ugotovijo, da so bili prvi procesi v pramorju elektro-kemijske narave.

VSEBINA

Ob močnem dotiku dveh različnih, med seboj odbijaajočih se snovi, na primer roževine in papirja, se električni naboji razmestijo. Naelektren glavnik privlači papir. Tudi površina človekove kože, ki je pokrita z majčkenimi roženimi lističi, se odziva podobno.

Množina elektrike je na različnih delih telesa različna glede na debelost in vlažnost roženega sloja.

Z zelo občutljivo merilno napravo lahko ugotovimo razlike te množine E in napetosti.

Pri določenih vremenskih razmerah, se v oblakih in v zelo vlažnih zračnih plasteh lahko zberejo tolikšne množine E, da se sproščajo v kilometre dolgih strelah.

Tudi tik nad zemeljskim površjem so plasti zraka z različno naelektrenimi električnimi delčki. Človekovo telo je prilagojeno razlikam teh napetosti.

V ozračju gozda, ki je zdravo, je veliko negativnih delčkov. Z merilno napravo jih lahko izmerimo na kubičen centimeter. V zaprtem prostoru pa jih je v primerjavi z gozdom občutno manj. Po vsej verjetnosti vpliva množina negativnih delčkov na človekov organizem. Človek neprestano živi v okolju, kjer se menjavajo električne napetosti, izenačitev teh napetosti pa prikazuje posebna naprava. Nosilci električnih nabojev so pogoj za vsa biološka dogajanja.

Vsa življenjska dogajanja so povezana s sposobnostjo celičnih membran, ki ločujejo med seboj naboje.

Električni impulzi so podlaga za vse čutne zaznave in občutja, torej za celotno mišljenje in čustvovanje.

Enakomerna količina soli v telesni tekočini in celične membrane s svojimi lastnostmi so podlaga za nastajanje življenjsko pomembnih zmogljivosti.

VPRAŠANJA ZA RAZPRAVLJANJE

Ali lahko primerjamo celico z baterijo?

Kako potuje živčni impulz?

Opiši delovanje slušnega organa!

NAVODILA

Film je v vsej seriji filmov najzahtevnejši.

Priporočamo ga le učencem v srednjem izobraževanju, ki imajo v vzgojno-izobraževalni vsebini poglavje Primerjave med strukturo in funkcijo mnogeoceličnih organizmov.

BIOLOGIJA, SOMATOLOGIJA, ZDRAVSTVENA VZGOJA

ČLOVEKOVO TELO

NOTRANJE OČIŠČEVANJE

Torek, 8. 4. 1986

11. oddaja: OŠ: 7. razred

UI: 1., 2., 3., 4. razred (glej učni načrt)

NAMEN, POVZETEK IN NAVODILA pripravili:
DANICA KMECL IN CVETA ŽUMER

NAMEN

Učenci:

- spoznajo, da je vsak organizem izpostavljen škodljivim snovem;
- ugotovijo, da so škodljive snovi v njegovem zunanem in notranjem okolju;
- odkrijejo, da so lahko škodljivi drugi organizmi ali pa razne kemijske snovi;

- ugotovijo, da mora vsak organizem sam prevzeti obrambo;
- spoznajo pomen sodobne medicine, ko odpovedo notranji očiščevalni mehanizmi.

VSEBINA

Povsod v našem okolju so bakterije, virusi in snovi, ki predirajo v človekov organizem in mu lahko škodujejo. Samo otrok v materinem telesu je varen pred škodljivci in škodljivimi snovmi. Po porodu pa mora otrokovo telo samo prevzeti obrambo in se varovati pred škodljivci.

Kako se torej telo brani pred škodljivimi vplivi okolja?

- Kri in limfa z odpadnimi snovmi tečeta skozi različne »prečiščevalne postaje«.
- Koža le delno varuje organizem.
- Tudi v dihalih so »očiščevalni mehanizmi«, ki ne morejo povsem zavaruovati pljuč.
- Tudi s hrano zaidejo v prebavila snovi, ki jih mora organizem izločiti. Jetra so pomemben organ za izmenjavo snovi.

POKLICNO USMERJANJE

Torek: 15. 4. 1986

POKLICI V KOVINARSTVU IN STROJNIŠTVU

10. oddaja

SMOTRI, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA pripravil
JANEZ ZALAZNIK

SMOTRI

Učenci:

- spoznajo razvitost slovenske kovinskopredelovalne in strojne industrije;
- spoznajo področje dela, delovne razmere in možnosti za izobraževanje v kovinarstvu in strojništvu;
- spoznajo izobraževalne smeri in značilne poklice posameznih smeri tako, da spoznajo bistvene zahteve dela, ki ga opravljajo diplomanti posameznih smeri;
- poznavanje poklicnih zahtev jim omogoča, da se ocenijo, ali so primerni za posamezne poklice.

POVZETEK VSEBINE

Železarstvo ima, kljub majhnim zalogam železove rude, v Sloveniji bogato tradicijo. Na tej tradiciji se tudi danes razvija železarstvo in predelava železa. V Sloveniji je v kovinski industriji zaposlenih okoli 70.000 delavcev in vsako leto se v srednje izobraževanje za kovinarske poklice vpiše okoli 5000 učencev. Zato je prav mreža šol za kovinarstvo in strojništvo najbogatejša.

Za manj zahtevna dela izobražuje skrajšani program Obdelava kovin in upravljanje strojev, ki ima smeri vzdrževalec in upravljalac strojev, obdelovalec kovin ter spajalec in rezalec kovin.

Vzgojno-izobraževalni program srednjega izobraževanja se imenuje Kovinarstvo in strojništvo. Ta program ima šest smeri izobraževanja: oblikovalec kovin, preoblikovalec in spajalec kovin, monter in upravljalac energetskih naprav, finomehanik, vzdrževalec vozil in strojev in strojni tehnik.

V smeri oblikovalec kovin dobijo učenci znanje za ročno in strojno obdelavo kovin po skicah ter delavniških, montažnih, shematskih in drugih risbah. Vsa dela obdelovalcev kovin zahtevajo poleg bogatega znanja tudi dobre ročne spretnosti in natančnost.

Preoblikovalci in spajalci kovin preoblikujejo kovino z vlečenjem, rezanjem, s kvičljenjem, štancanjem ipd. Prav tako kovinske predmete na različne načine spajajo z netanjem, robljenjem, cinjenjem, varjenjem ipd.

Delo monterjev vodovodnih, hladilnih, ogrevalnih, klimatskih in plinskih naprav je povezovanje posameznih delov naprav v delujočo celoto.

Smer finomehanik izobražuje za poklice, med katerimi so urar, optik in zlatar kar dobro znani. Toda tudi v teh klasičnih poklicih je zaradi razvoja elektronskih instrumentov veliko novosti.

Tudi med vzdrževalci vozil in strojev je učencem dobro znan poklic: to je avtomehanik. Poleg tega pa so še poklici: mehanik železniških vozil in naprav, letalski mehanik in strojni mehanik.

Najzahtevnejša smer v programu Kovinarstvo in strojništvo pa je strojni tehnik. Strojni tehnik se ukvarja s konstruiranjem in projektiranjem, in z organizacijo dela s kontrolo, tehničnimi in finančnimi izračuni ipd. na vseh pri drugih smereh omenjenih delovnih področjih.

NAVODILA

Film je primeren za učence sedmega in osmega razreda osnovne šole. Zaradi izredne raznovrstnosti poklicev v kovinarstvu in strojništvu je treba posebno paziti na njihovo sistematično obravnavo. Ker so v filmu prikazana za vsako smer izobraževanja le najbolj tipična dela ali najbolj tipični poklici, je treba učencem predstaviti tudi druge. Seznam poklicev, ki sodijo v posamezno smer izobraževanja, je objavljen v razpisu za vpis v 1. letnik srednjega izobraževanja. Opise dela za veliko večino teh poklicev pa najdete v knjigi Poklici in šole, ki jo imate v šolski knjižnici, podatke o štipendiranju in zaposlovanju in poklicnih zahtevah pa v knjigi O poklicih in srednjem usmerjenem izobraževanju, ki vam jo je prav tako poslala skupnost za zaposlovanje. Zadnje podatke o štipendiranju najdete v skupnem razpisu kadrovskega štipendij, ki je vsako leto konec februarja ali v začetku marca objavljen v časopisu Delo.

ČLOVEKOVO TELO NOTRANJA URA

Torek, 15. 4. 1986

12. oddaja: OŠ: 7. razred

UI: 1., 2., 3., 4. razred (glej učni načrt)

NAMEN, POVZETEK IN NAVODILO pripravili:

DANICA KMECL IN CVETA ŽUMER

NAMEN

Učenci:

- ugotovijo, da so vsi življenjski procesi odvisni od štiriindvajseturnega ritma;
- spoznajo, da različni zunanji vplivi lahko porušijo normalne ritme v organizmih.

VSEBINA

Vsa naša življenjska početja so hote ali nehote ritmično urejena. Ritem naših gibov je neposredno odvisen od čutnih zaznav (ples).

Življenjski procesi skoraj vseh organizmov so pod vplivom 24-urnega ritma, ki je najstarejša razvojna posebnost vseh živih bitij.

Tipična ritmična dogajanja so: delo srčne mišice, zapiranje srčnih zaklopk, utrip žile, dihanje...

Nekatera zdravila, mamil, alkohol in nikotin porušijo notranjo uro in spremenijo odnos do okolja.

Vse odzivanje na okolje je ritmično. Ko prenehajo ritmi, preneha življenje.

VPRAŠANJA ZA RAZPRAVLJANJE

Kaj pomeni beseda ritem?

Kaj določa ritem organizmom, ki žive v območju bibavice?

Kako vplivajo na notranje potovanje iz Evrope v Ameriko?

Kdaj v 24 urah so človekove telesne in duševne sposobnosti najmanjše?

NAVODILO

Film je izredno zanimiv. Priporočamo ga učencem osnovnih in srednjih šol kot dopolnilo za razumevanje nekaterih dogajanj v organizmih.

— Velik del presnovnih razkrojov, ki nastanejo z delovanjem celic, izločajo ledvice.

Sodobne medicinske naprave lahko delno nadomestijo obolele organe (npr. aparat za dializo).

VPRAŠANJA ZA RAZPRAVLJANJE

Kakšno nalogo v organizmih imajo levkociti?

Kakšno nalogo v organizmih imajo bezgavke?

— Zakaj je pravilno dihanje le skozi nos?

Zakaj je kajenje tako škodljivo?

Kakšne spremembe na jetrih povzročajo alkohol?

NAVODILA

Film priporočamo učencem osnovnih in srednjih šol za ponovitev procesov presnavljanja snovi v organizmih.

POKLICNO USMERJANJE POKLICI V METALURGIJI

Torek, 22. 4. 1986

11. oddaja

SMOTRI, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA pripravil

MARKO ŽVOKELJ

SMOTRI

Učenci:

— spoznava področje dela, zlasti pomembno je, da spoznajo nove delovne razmere v metalurgiji in možnosti za izobraževanje in delo v tej dejavnosti;

— spoznava nekaj značilnih poklicev v metalurgiji; to jim lahko zbuja zanimanje za te poklice, gotovo pa razširi njihovo poznavanje sveta dela;

— spoznava zahteve dela v teh poklicih in pot izobraževanja ter lahko ocenjuje svoje sposobnosti in lastnosti glede na zahteve dela in izobraževanja.

POVZETEK VSEBINE

Zgodovinskega uvoda v filmu ne gre zanemariti, ker nas opozarja na dolgo tradicijo železarstva pri nas; to je v Valvasorju opisano prav domoljubno slovesno.

Metalurško delo predstavi film tako, da nam najprej prikaže pridobivanje kovine in nato tri oblike predelave (kovaštvo, livarstvo in valjanje). Delo **talilca pri plavzu**, je, da založi peč z rudo, s primesmi in gorivom in da rudo tali, dokler iz peči ne izlije surovega železa. **Talilec v jeklamni** vodi taljenje surovega železa in njegovo predelavo v jeklo. V sodobnih jeklamah vodi to delo po procesnem računalniku.

To jeklo gre v nadaljnjo obdelavo ali h kovačem, ali k livarjem ali k valjavcem.

Kovaško delo je prikazano v razvoju od tradicionalnega močnega kovača s težkim kladivom, prek kovanja, ki ga opravljajo velike stiskalnice, do kovača robota. Človek vedno bolj upravlja in nadzira delo in vnaša svoje znanje v stroje, ki zanj opravljajo težka dela. Vlivanje je druga oblika predelave železa in jekla. Pri tem ročno litino vlijejo v pripravljene kalupe in jih dajo grobo končno obliko.

Kalupar izdelava kalupe, v katere vlijejo jeklo, **livar** vlije tekoče jeklo, **jedrar** oblikuje notranji del odlitka. Pri valjanju **valjavci** segrejejo jeklo in nato vroča in kasneje hladna valjajo, tanjšajo in vlečejo do pločevine in žic.

Film na koncu pove, **kje** se je mogoče izobraževati za metalurške poklice. Dodati je treba, da si pridobimo znanje za te poklice v metalurški usmeritvi, v skrajšanem programu Pridobivanje in predelava kovin in v srednjem programu Metalurgija.

NAVODILA

Film je namenjen učencem višjih in osmih razredov osnovne šole. Pogovor ob filmu naj vsebuje:

— opozorilo, da smo (bomo) videli film o poklicih, ki veljajo za fizično najzahtevnejše. Pozoren pogled na dogajanja pa pokaže, da mnogo najtežjih del opravljajo stroji in da številna najnevarnejša in najtežja dela vodimo računalniško;

— da v Sloveniji krepimo železarstvo in zato stalno potrebujemo veliko metalurških delavcev;

— da posodabljammo železarstvo in da bodo v prihodnje poklicni delavci pretežno vodili stroje in naprave, le malo pa bodo težko fizično delali;

— nekaj o poklicih, ki so navedeni v povzetku vsebine (več o tem je v knjigah Poklici in šole in O poklicih in srednjem usmerjenem izobraževanju — oboje v šolskih knjižnicah);

— nekaj potrebnih sposobnosti in lastnosti za dela v metalurških poklicih: **trdno zdravje**, kar pomeni predvsem dobro prilagodljivost na toplotne spremembe in pri nekaterih delih tudi na svetlobne spremembe, **ročna spretnost** v livarstvu in žičarstvu, **sposobnost hitregaodzivanja** pri vodenju metalurških procesov, **prilagodljivost na hitrost dela** v valjarnah, **dobro razlikovanje barv** v kovaštvu in livarstvu;

— podatke o zaposlitvenih možnostih, ki jih dobite v strokovni službi skupnosti za zaposlovanje;

— podatke o možnostih in pogojih za izobraževanje v metalurških poklicih, ki jih dobite vsako leto v razpisu za vpis v srednje usmerjeno izobraževanje (objavljenem v Delu zadnji teden februarja);

— podatke o kadrovskem štipendiranju, ki jih je za vse metalurške poklice veliko; vsako leto so objavljeni v Delu, v prvi polovici marca.

ČLOVEKOVO TELO KAKO SE SPORAZUMEVAMO

Torek, 22. 4. 1986

13. oddaja OŠ: 7. razred

UI: 1., 2., 3., 4. razred (glej učni načrt)

NAMEN, POVZETEK IN NAVODILO pripravili:

DANICA KMECL IN CVETA ŽUMER

NAMEN

Učenci:

- spoznajo, da se živa bitja med seboj na različne načine sporazumevajo;
- ugotovijo, da so poleg temeljnih oblik sporazumevanja še oblike sporazumevanja, ki so vezane na velike močgane.

VSEBINA

Oblike medsebojnega sporazumevanja pri živalih poznamo. Živali store to včasih nemo, včasih z glasovi.

Ljudje ne potrebujemo besed, da bi razumeli, kaj nam želi igralec povedati z izrazom in z gibi.

Ne samo pri človeku, tudi v vsem živalskem svetu poznamo tako imenovane pretnje, ki uplašijo sovražnike.

Izraznost človekovega obraza omogočajo skupine mimičnih mišic.

Primitivna mimika in preprosti glasovi so podlaga za tvorbo zvočne govorice. Pri tem so odprti zvoki povezani z zadovoljstvom. Zvoki, ki jih oblikujemo z zaprtimi usti, pomenijo obrambo, strah, svarilo.

Nastajanje zvoka mora nadzorovati naš sluh.

Od želve po govorjenju do govorjenja, je dolga pot sočasne dejavnosti različnih živcev in mišičnih predelov.

Pisanje je strokovni odsev govorice.

Brez govora, razumevanja govorice in pisanja bi človeštvo ne imelo povezave s preteklostjo, in ne s prihodnostjo.

VPRAŠANJA ZA RAZPRAVLJANJE

Kako se sporazumevajo med seboj npr. murni, pavi, jelen itd.?

Naštej nekaj načinov medsebojnega sporazumevanja med ljudmi.

Kaj je mimika? Kaj je pantomimika?

NAVODILA

Film je zanimiv, a težek. Po ogledu filma priporočamo temeljit pogovor.

POKLICNO USMERJANJE POKLICI V LADJEDELNIŠTVU

Torek: 29. 4. 1986

12. oddaja

SMOTRE, POVZETEK VSEBINE IN NAVODILA pripravil
MARKO ŽVOKELJ

SMOTRI

Učenci:

- spoznavajo vrste del, delovne razmere in možnosti za izobraževanje in usposabljanje v ladjedelništvu, predvsem pri popravilu ladij;
- spoznavajo značilnosti dela v poklicih, ki sicer sodijo v kovinsko stroko, a imajo posebnosti v ladjedelništvu, tako da lahko postopno odkrivajo svoje zanimanje tudi za ta dela in širijo razgledanost po svetu dela;
- spoznavajo zahteve dela v teh poklicih in pot izobraževanja ter lahko ocenjujejo svoje sposobnosti in lastnosti glede na zahtevnost dela in izobraževanja.

POVZETEK VSEBINE

Ladje so za pomorski promet isto kot letala za zračni, avtomobili, kamioni in vlaki za kopenski promet. Ladje gradimo skoraj industrijsko, vendar mnogo manj kot avtomobile, ki kar padajo s tekočega traku. In prav tako je s popravilom. Za avtomobile imamo skoraj vse nadomestne dele že izdelane in jih samo vstavimo, za ladje pa je treba skoraj vsak del izdelati.

Ladje gradijo namreč v različnih ladjedelnicah po vsem svetu in imajo različne stroje in različne tehnične rešitve v gradnji. Zato mora vsak delavec, ki dela v ladjedelništvu (zlasti v remontu) svoje znanje, ki si ga je dobil kot kovinarski delavec, posebej prilagoditi delu v ladjedelništvu. Zato bomo videli, da imajo vsi poklici, ki jih sicer poznamo iz kovinarske dejavnosti tu še pridevek ladijski, npr. ladijski monter, ladijski varilec itd.

Ladijski monter kroji pločevino in zamenjuje poškodovane dele ladje, zamenjuje tesnila, ki varujejo pred vdorom vode, zamenjuje obrabljene jeklene

vrvi, elektronsko meri debelino pločevine (rja) in podobno. Podobna in tudi zelo različna dela od monterjev hladilnih naprav, ali klimatskih naprav ali monterjev vodovodnih naprav. Ladijski varilec spaja posamezne elemente ladijske strukture v celoto. Ladijski cevarji po načrtih izdelujejo in popravljajo neštete cevne sisteme v ladji, ki imajo podobno vlogo kot ožilje v človeškem telesu. Ladijski mehaniki popravljajo ladijske stroje. Tudi njihovo delo je podobno delu avtomehaničarjev. Toda ladijski stroji so tako posebni, da imajo ladijski mehaniki posebno izobraževanje.

NAVODILA

Film je namenjen učencem višjih, predvsem pa 8. razredov osnovne šole.

Pogovor ob filmu naj vključuje:

- da so monter, varilec, mehanik itd. znani kovinarski poklici. V ladjedelništvu, zlasti pri popravilu ladij pa je za delo v teh poklicih značilna zahteva po velikem individualnem vložku v delo (samostojnost, lastne rešitve problemov itd.);

- da si pri delu lahko pomagajo z mnogimi najsodobnejšimi pripomočki, vendar so najpomembnejši znanje, izkušnje in iznajdljivost vsakega delavca posebej;

- da je delo pri remontu ladij za tiste, ki vedno iščejo nove, praktične rešitve;

- nekaj o poklicih, ki so navedeni v povzetku vsebine (več o teh poklicih v knjigah Poklici in šole in o poklicih in srednjem usmerjenem izobraževanju). Če poklica ne najdete pod nazivom ladijski, ga iščite med kovinarskimi:

- podatke o možnostih za zaposlitev boste dobili v strokovni službi Skupnosti za zaposlovanje (dnevno sveže pa v isti službi v Izoli, Trg JLA 1 in v Kopru, Marušičeva 5);

- podatke o možnostih vključevanja v izobraževanje, ki so objavljeni vsako leto v razpisu za vpis v srednje usmerjeno izobraževanje, konec februarja v Delu;

- podatke o štipendijah, zlasti kadrovskih, ki so razpisane in objavljene vsako leto v prvi polovici marca v Delu.

ČLOVEKOVO TELO BIOLOŠKA OSNOVA MIŠLJENJA

Torek: 29. 4. 1986

14. oddaja UI: 2., 3., 4. razred (glej učni načrt)
NAMEN, POVZETEK IN NAVODILO pripravili:
DANICA KMECL IN CVETA ŽUMER

NAMEN

Učenci:

- ugotovijo, da je sposobnost mišljenja zamotan proces, ki je lasten človeku;
- spoznajo, da sposobnost možganov presega zmogljivost vseh računalnikov.

VSEBINA

Znanje in predajanje znanja danes zelo cenimo.

Kako lahko shranimo vedno več znanja?

Je delovanje človekovih možganov omejeno?

Do kod lahko stopnjujemo nove načine učenja?

Zakaj si lahko kaj, kar vidimo in slišimo, bolj zapomnimo, kot če samo slišimo ali samo vidimo?

Da bi mogli odgovoriti na to vprašanje, moramo raziskati, kaj biološko pravi mišljenje.

Velikost in oblika možganov pove prav malo o njihovih sposobnostih. Že najmanjše motnje v delovanju možganov lahko povzročijo velike težave pri najbolj preprostih opravilih.

Film prikazuje razne reflekse, ki so podlaga vseh zamotanih gibov. Povezava refleksov s čutnimi vtisi pa omogoča učenje. Pomnenje potrebuje nadaljnji ustroj preklapljanja. Spomin urimo kot reflekse.

Vsi tehnični načini shranjevanja podatkov z računalniki s pomočjo se ne morejo primerjati s shranjevanjem podatkov v celicah. V človekovih spolnih celicah so shranjeni načrti in izkušnje milijonov let.

VPRAŠANJA ZA RAZGOVOR

Povejte, kako se učite (razčlenite faze učenja)!

Ali je pozabljanje faza učenja?

Kako urimo spomin?

NAVODILA

Film je zelo zahteven in primeren za učence, ki imajo v učnem načrtu poglavje: Primerjava med strukturo in funkcijo organskih sistemov pri mnogoceličnih organizmih.

UMETNOST KO GLASBA SPREMLJA

Torek: 29. 4. 1986

SMOTRE, VSEBINO IN NAVODILA pripravil
MAKO SAJKO

SMOTRI

Učenci spoznajo:

- da je že od najstarejših začetkov človeštva obrede spremljala glasba;
- da sega glasba kot avdiovizualna prvina v odrske, filmske in televizijske stvaritve;
- da scenska glasba ne želi biti samostojna in opažena, temveč se skuša včleniti v celoto.

VSEBINA

Glasba je že od nekdaj tesno povezana s petjem in plesom. Ni čudno, če se je zmeraj pojavljala pri obredih in scenskih uprizoritvah. Iz tega je nastala glasbena drama, opera, spevoigra, opereta, musical in melodrama.

Glasbo sta prevzela tudi film in televizija.

Glasbeni ustvarjalci morajo imeti tak scenski občutek, da se glasba z uprizoritvijo zlije v celoto, tako da se gledalci po končani predstavi dostikrat ne zave-

dajo, kakšno glasbo so poslušali, če ravno je predstava v njih zapustila najboljši vtis.

NAVODILA

Učitelj posname na videorekorder nekoliko videoklipov. To je najnovejša zvrst povezave glasbe in petja s sliko in dogajanjem. To zvrst mladi izredno radi gledajo.

Učitelj najprej predvaja učencem glasbo brez slike.

Učenci izberejo najboljšo glasbo.

Nato jim prikaže učitelj videoklipe z glasbo in sliko.

Učenci ponovno izbirajo najboljši videoklip. Zelo verjetno je, da bodo izbrali drugega kot prej.

Nato razdeljeni v skupine poskušajo ugotoviti, kako so videoklipi grajeni, in ugotavljajo:

- hitrost menjavo posnetkov (rezi);
- dinamiko gibanja oseb in kamere (zasuki);
- razlike v pripovedi zgodbe (ponekod nastopajo samo glasbeniki, brez zgodbe, druge imajo zgodbo ki ji skušajo dati filozofski pomen);
- razlike v okolju, v katerem se zgodba dogaja (ambient, scenografija).

Na koncu te razčlenbe ugotovijo prispevek glasbe in slike k posameznemu avdiovizualnemu delu.

NOVOSTI ZA ŠOLE

Srednje šole obveščamo, da je v pripravi **zvočna kaseta za angleški jezik k učbeniku Angleški jezik 2**, avtorjev Margaret Knight, Tončke Kobilica, Richarda Knighta.

Šole bo obvestila o izidu kasete založba Obzorja Maribor, ki je specializirana založba za učbenike in drugo gradivo za tuje jezike.

Zadnje dni maja bo izšel **Katalog učbenikov, priročnikov in delovnih zvezkov za osnovno in srednje izobraževanje za šolsko leto 1986/87**. Katalog je celostna informacija o učbenikih, zato priporočamo šolam, da si ga pravočasno zagotovijo. Le tako bodo lahko dale učencem ustrezne informacije.

Osnovne šole obveščamo, da so še vedno na zalogi **Učni listi za slovenski jezik za 1., 2. in 3. razred osnovne šole**. Ker so Učni listi primerni tudi za pouk slovenskega jezika po novih učnih načrtih, vam jih priporočamo.

Komplet stane 1310 din, dobite pa ga pri Državni založbi Slovenije.

Izšel je priročnik **Delo v oddelkih podaljšanega bivanja v osnovni šoli**. Zasnovala ga je skupina pedagoških svetovalcev Zavoda SR Slovenije za šolstvo, namenjen pa je vsem učiteljem podaljšanega bivanja, drugim učiteljem in vzgojiteljem, vodstvom osnovnih šol in šolskim svetovalnim delavcem.

Priročnik vsebuje temeljne usmeritve in navodila za delo v podaljšanem bivanju. Navodila so ponazorjena tudi z zgledi.

Naročila sprejema: **Zavod SR Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Poljanska cesta 28**

ZAVOD SRS ZA ŠOLSTVO

ima na zalogi naslednje knjižice iz zbirke **NOVI VIDIKI**:

	Cena		
Dragiša M. Ivanović: O NEKATERIH IDEJNIH VPRAŠANJH PRI POUKU FIZIKE	35	Divna Mirković-Lebl: VLOGA, VSEBINA IN METODE DELA RAZREDNE SKUPNOSTI	50
Milorad Bertolino: MATEMATIKA IN DIALEKTIKA	35	Marjan Britovšek: DELAVSKO GIBANJE IN OBLIKOVANJE ZNANSTVENEGA SOCIALIZMA (dopolnjena izdaja)	110
Boris Zihler: O HUMANIZMU IN SOCIALIZMU Dragiša M. Ivanović: ENGELS IN FIZIKA	28	Ilija Mrmak: SAMOVZGOJA	105
Dragutin Franković: MARKSISTIČNO IZOBRAŽEVANJE V ŠOLI	37	Marjan Britovšek: LENINOV BOJ ZA REVOLUCIONARNO MARKSISTIČNO STRANKO — I. del	140
Skupina sovjetskih avtorjev: DIALEKTIČNI MATERIALIZEM IN SODOBNO NARAVOSLOVJE	37	Marjan Britovšek: LENINOV BOJ ZA REVOLUCIONARNO MARKSISTIČNO STRANKO — II. del	120
Ilija Mrmak: PRISPEVKI K MARKSISTIČNI ZASNOVANOSTI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	75	Frane Jerman: LOGIKA ZA MLADE	120
Andrija B. Stojković: DIALEKTIČNOST PRIRODE, DRUŽBE IN ČLOVEKA TEMELJNI PODATKI O ZDRUŽENIH NARODIH	40 53	Rudi Rizman: MARKSISTIČNO RAZUMEVANJE NARODA	99
Bogdan Osolnik: MEDNARODNA POLITIKA SFRJ (Ustavna načela in njih uresničevanje)	40	Branko Pribičević: DELA VSKI RAZRED IN DELAVSKO GIBANJE	105
Skupina sovjetskih avtorjev: SODOBNO NARAVOSLOVJE IN DIALEKTIČNI MATERIALIZEM — II. del	37	Jože Volfand: O KULTURNI POLITIKI IN KULTURNI VZGOJI IZBRANI TEKSTI VIDE TOMŠIČ — I. del IZBRANI TEKSTI VIDE TOMŠIČ — II. del IZBRANI TEKSTI EDVARDA KARDELJA — I. del IZBRANI TEKSTI EDVARDA KARDELJA — II. del IZBRANI TEKSTI EDVARDA KARDELJA — III. del IZBRANI TEKSTI EDVARDA KARDELJA — IV. del	135 150 150 40 70 80 130
Franc Šetine: SOCIALISTIČNE SILE, RELIGIJA IN CERKEV	45	Marjan Britovšek: KORENINE STALINIZMA IN NEGATIVNE POSLEDICE KULTA OSEBNOSTI V GRADITVI SOCIALIZMA	140
Emil Rojc: PRISPEVKI K TEORJI VZGOJE V SISTEMU SOCIALISTIČNEGA SAMOUPRAVLJANJA	75	Martin Kramar: PEDAGOŠKI POLOŽAJ UČENCEV V ŠOLI SAMOUPRAVNE SOCIALISTIČNE DRUŽBE	138
Andrija B. Stojković: LENIN HUMANIST IN DIALEKTIK	100	Frane Jerman: POGOVORI O FILOZOFIJI	120
Stevan Bezdanov: TITO O VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU	60		

Renata Mejak, Ilija Mrmak, Ana Tomić: PROBLEMI URESNIČEVANJA MARKSISTIČNE ZASNOVANOSTI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	130	Andrej Kirn: BIBLIOGRAFSKI PRIROČNIK ZA TEMELJE MARKSIZMA	145
Avgust Lešnik: TITOVA PARTIJA V BOJU S STALINOVIM DOGMATIZMOM	270	Bogomir Kovač: SOCIALIZEM IN BLAGOVNA PRODUKCIJA	390
Milica Bergant: DRUŽINA — ZAKON — LJUBEZEN NA RAZPOTJIH	270	Dragiša M. Ivanović: MIHAJLO PUPIN (življenje in delo)	250
Bogdan Osolnik: JUGOSLAVIJA V GIBANJU NEUVRŠČENIH	140	Predrag Vukadinović: O SPLOŠNI LJUDSKI OBRAMBI	330
Andrej Kirn: IZBRANE TEME IZ MARKSISTIČNE FILOZOFIJE (ponatis)	270	Nada Sfiligoj: IZBRANE TEME IZ MARKSISTIČNE POLITIČNE EKONOMIJE	300
Stevan Bezdanov: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE V DOKUMENTIH KPJ IN ZKJ	300	Danica Purg, Vesna Smole-Grobovšek: PARTICIPACIJA IN IDEJE SAMOUPRAVLJANJA V SVETU	450
Jože Smole: SODOBNI TOKOVI V DELAVSKEM GIBANJU	164	Zvonko Cajnko: IDEJNOTEORETIČNE ZASNOVE RAZVOJA SAMOUPRAVLJANJA	400

BELEŽKE:

PELEŽKE:

**PRILOGO TELEVIZIJA V ŠOLI FINANCIRA
IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE**

